

Ružena Scherhaufarová

Starká, čo mala vrtuľu v zadku

E

Vydavateľstvo Elist
www.elist.sk

Ružena Scherhaufarová

*Starká,
čo mala
vrtulu
v zadku*

Autor:	© Ružena Scherhaufarová
Korektúra:	Júlia Valčeková
Obálka:	© Matej Faltin
Vydavateľstvo:	© Elist, Liptovský Mikuláš
Tlač:	Tešínska tiskárna, Český Tešín
Rok vydania:	2018, prvé vydanie

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy nesmie byť reprodukováná, uchovávaná v rešeršných systémoch alebo prenášaná akýmkoľvek spôsobom vrátane elektronického, mechanického, fotografického či iného záznamu bez predchádzajúceho písomného súhlasu autora, respektíve vydavateľa.

ISBN: 978-80-8197-173-0

Ak nám život ublíži, musíme niesť následky.
Nemusíme odpúšťať, len sa zmieriť so situáciou,
ktorá nastala.

Autor

1.

Zložila som prsty z klávesnice počítača a prestala pracovať. Bol február, za oknom sa mračilo a vietor ohýbal konáre stromov. Zima stále neustupovala.

Zamyslene som hľadela na sklenenú vázu, do ktorej som pred niekoľkými dňami vložila päť konárikov čerešne s pukmi a náhle sa mi v hlave začalo odvíjať zmotané kľbko mladosti. V mysli sa mi postupne vynášali živé obrazy krehkých nitiek detského sveta. Pohľad mi sklzol na sklo, ktoré kvety ukazovalo v celej svojej kráse. Bolo číre a priesvitné. Halúzky posiate pukmi vo vode trochu zmatneli, boli roztrasené - presne ako moje myšlienky. Sklo nič neskrýva, nič neprikrášľuje, na nič sa nehrá. Cezeň som videla nahú, celistvú krásu už skoro prichádzajúcej jari. Puky sa nádherne rozvili v rozohriatej izbe a niektoré z nich roztvorili dokorán lupienky, aby dali vyniknúť nežne hebkej ružovej farbe.

Odrazu som sa ocitla inde. Vrátila som sa o niekoľko desiatok rokov naspäť, a dnes už s úsmevom, ktorý mi nechtiac ovlažil tvár, spomínala na to pekné i menej pekné v mojom dávnom detskom svete. S odstupom času sa mi javil vzácne jedinečný a svojím spôsobom neopakovateľný.

Pamätám si ten široký kaleidoskop udalostí, ktoré ovplyvnili moje detstvo, ako by to bolo dnes, hoci

odvtedy prešlo viac ako polstoročie. Občas len tak clivo a zasnene s láskou myslím na obdobie dospievania, na drobné záblesky tých dní, týždňov, mesiacov a rokov spojených s láskavými príbehmi dvoch ľudí, ktorými ma život znenazdajky obdaroval. To oni mali výrazný vplyv na moje myslenie, konanie a usmernili moje prvé kroky životom. A práve ten bezstarostný čas postupnej premeny dieťaťa v dospelosť som prežila v lone nespútanej, divokej prírody lemujucej brehy rieky Hron.

Narodila som sa pri nej a rástla tam v objatí ostrých agátových vôní s horkastým zápachom lúky. Bosá som behala po pokosenej tráve, hľadajúc svoje neveľké bezpečné miesto na zemi. Milovala som letný dážď - prudký a teplý, a krvavočervené ranné zore s vychádzajúcim slnkom, jagajúcu sa rosu zrána a unavený večer, keď sa nenápadne spúšťala na kraj tichá tma.

A ja som osamelo tápala vo svojom vnútri a hľadala odpoveď na množstvo otázok, prečo ma matka opustila, prečo odišla tak ďaleko, a prečo som musela žiť bez nej so starými ľuďmi, ktorí si ma svojou láskou - tak inou, drsnejšou, zrobenejšou, hoci skrytou, a predsa takou istou, akoby sami boli mojimi rodičmi, pripútali k sebe. Ich výchovou som dostala všetko, čo aj iné deti.

Človek musí prekonať dlhú, strastiplnú cestu, aby porozumel v prvom rade sám sebe. Aby sa dokonale spoznal, vedel odhadnúť svoje sily a pozeral sa na svet s určitým nadhľadom. Nevznášal sa na krídlach večného snívania a akéhosi vnútorného smútku, ktorým som si vyplňala práve detské obdobie. Ale to všetko som zistila až neskôr. V dospelosti.

2.

Najprv sa vrátim k starkému. Vždy si potrpel na preukaz komunistu. Pyšne nosil vo vrecku nohavíc alebo v menčestrovom saku malú červenú knižočku a veril. Veril jej, hľadiac na svoju fotografiu, vzorne nalepenú na prvej strane, v pravom dolnom rožku nešetrne prerazenú červenou pečiatkou miestnej organizácie. Z fotky na nás hľadela vajcovitá tvár so širokými lícnymi kosťami, očami vyžarujúcimi dobrotu i pokoru - mal ich v skutočnosti také zvláštne sivo-modré, a hrubé pevne zovreté pery. Vtedy mal ešte tmavé vlasy ostrihané na ježka a pod nosom fúziky. Tváril sa vážne a dôstojne. Presne tak vážne bral aj jeho členstvo v tejto strane. Hoci bola fotografia zhotovená už pred rokmi, nebyť jeho sivých vlasov a zožltnutej scvrknutej pokožky s vačkami pod očami, nezainteresovaný by povedal, že starký sa nezmenil.

Po oslobodení sa u nás presadila jedna jediná strana, strana komunistov, a každý občan, ktorý prežil utrpenie spojené s vojnou a povstaním začal veriť, že konečne svitá na iné časy a bude sa nám žiť pod jej vedením lepšie. Nuž, aj on tomu naivne veril a často mi rozprával, že bol partizánom, ale o dvestopäťdesiatku – to bol akýsi príplatok pre tých, čo mali cez vojnu zásluhy, sa nikdy neuchádzal. No rozprával mi, že preto, že je on komunista, by som sa ja mala mať lepšie. V tých časoch, keď som sa u nich

ako malé dievčatko udomácnila, ich deti už boli dospelé a žili so svojimi rodinami ďaleko od nich. A tak sa starký domnieval, že jeho členstvo v strane pomôže v budúcnosti hlavne mne.

Rád sa vracal k téme vojny, možno, aby bol dôležitý v mojich očiach, veď dieťa znesie aj klamstvo, a tvrdil mi, že sa stretol pri Hrone aj s Rusmi. Lenže starká jeho „chvastanie sa“ dobre poznala, preto si z jej strany zakaždým vyslúžil zbytočný posmech.

„Netáraj už toľko, starý! Keď prišlo povstanie, bol si taký posratý, že si sa niekoľko dní skrýval v stodole a potom na povale, nepamätáš si?“ Starká si nikdy nedávala servítku pred ústa.

„Aaale, no...“ zavzdychal starký v zúfalej sebaobrane. Na viac sa nezmohol. Poznal svoju ženu – fúriu, ktorá bola vždy hlavou v našej domácnosti a isté pravidlá v nej určovala len ona.

„Aké no? Aké no??“ posmeškovala ho starká a rozkladala naširoko rukami. Nemala som rada, keď sa k starkému takto správala. Ale ona zrejme vedela, prečo to robí. Vracala mu takýmto spôsobom divokú mladosť, keď si jej muž, môj starký, občas vyhodil z kopýtka... „Tam,“ pohodila starká prudko hlavou, mysliac na dedinku pod horami, kde kedysi bývali, „si potom celý pokakaný utekal k potoku a schovával sa v kríkoch ako liška v nore.“

„To nemáš pravdu,“ starký doslova zastenal, stisol pery do pevnej úzkej čiary a pozrel bezmocne na bakuľu opretú o stenu. Kto vie, čo myslel tým pohľadom...

„Ale áno!“ nedala sa zastaviť starká. „Tvoje deti nemali čo jesť a ty si si drichmal v studenej tráve,“ vykrikovala, až jej oči v rozhorčení pripomínali tmavé sklenené gule, ktoré sa jej chystajú skotúľať dolu

tvárou. „Ani domov si neprišiel, tak si sa bál, že si ťa Nemci nájdu a niečo ti urobia! Žranicu som ti ta nosila, ľutovala ťa! Darebáka darebného!“

„Ale starká,“ vstúpila som jej do reči, snažiac sa nahráť trochu starkému. Veď nech už bol či nebol tým partizánom, na tom predsa nezáleží. „Nechajte ho! Ja mu verím.“ Hoci, podotýkam, že starkého partizánske obdobie som už poznala naspamäť ako rozprávky.

„Veriť jemu?“ starká si starkého posmešne premerala a div si neodpľula. Ajajaj, vedela byť poriadne uštipačná.

Dôležito si popravila bodkovanú šatku, ktorá jej zakrývala bielo vlasé temeno hlavy a úhladne zapletený vrkoč. Škoda, že jej účes sme videli len my, domáci. Šatka skrývajúca šediny sa totiž stala jej každodennou súčasťou.

„Akýže si to bol partizán? Schovaný pri vode? Bože môj,“ zopála ruky s bolestným výrazom na tvári, „veď si z tej partizánčiny skoro umrel. Doteraz chrchleš ako starý hrniec!“

A aby starká dovŕšila dielo skazy a celkom si muža znemožnila, to jej hrešenie sa mi naozaj nepáčilo, surovo vyštekla: „Hovno si ty bol partizán! Hovno!“

„Starkáááá!“

„Nijaká starká! Vykašľal sa vtedy na mňa a na deti, moja. Nemali sme čo do úst a on sa zbabelo skrýval! Od darebnosti a od strachu si na studenej zemi nahnal zápal pľúc a do dneška je z neho tuberák, tak veru!“

Toľký posmech už starký nevydržal. Vyskočil zo stoličky ako mladík a celkom zabudol na boľavé kĺby a nohy. Lícne svaly mu kmásal bezmocný hnev. Schmatol bakuľu takou silou – ja že sa ňou rozoženie

na starkú – ale to mu ani nenapadlo, pretože on bol vždy dobráčisko. A svižným, úplne zdravým krokom odpochodoval do kuchyne a ľahol si na svoju posteľ v kúte.

„A vláčila som ti ta žranicu, vláčila! Ešte som ťa aj ľutovala!“ Vyprevádzala ho starká jedovato: „Bol si obyčajný sraľo!“

Nuž, nebolo to všetko celkom tak. Vtedy, v tých pohnutých časoch, ešte moji starkí bývali hore, na strednom Slovensku. Keď sa začala vojna, Nemci sa naozaj dostali až do tých končín a naozaj sledili po dedine, a každého, kto bol len trochu podozrivý, už aj brali. Pretože v ľuďoch drieme aj zloba a závišť, ťažko povedať, či sa dá chudoba závidieť, okolo bolo veľa udavačov – teda poserov, ktorí sa tak báli, že radšej udávali aj kamarátov, a bez príčiny, len aby si zachránili svoje rite a ochránili tak svoje rodiny. Starký sa preto radšej schovával, aby nebol nikomu na očiach. Starká tomu vtedy rozumela a podporila ho. Nechcela, aby sa mu niečo stalo. Už kvôli deťom.

A povstanie? To sa ich, v malej dedinke pri Hrone, nijako nedotklo. Aspoň teda starkého, starkej a ich detí vôbec nie. I keď to, že bol partizánom, si však dobre vymyslel. A tých Rusov tiež. Ťažiť celý život zo situácií, ktoré človeka pozdvihujú, bolo príjemným spestrením jeho každodenného života.

Tóna Búzika si starká brala už ako vdovca s jedným synom. Jej mama, ktorej ho dohodila sesternica z druhého kolena ako dobrú partiu pre jej šestnásťročnú dcéru Marku, svoju starkú, jej navravela o ňom všeličo pekné. To najdôležitejšie, čo na mamu zabralo, bolo, že vraj je šuster, má dobré remeslo, a darí sa

mu. Marke bude pri ňom dobre. A dievča urobí kresťanský skutok, ak sa postará o úbohú sirôtku. Veď, či by mala srdce odmietnuť chudáka vdovca, ktorý nevie, čo si počať s malým osemročným chudáčikom? Pán Boh na nebičku si to určite všimne a odvdáči sa za to Marke a aj mame.

Mama sa dala sesternicou presvedčiť. Rodinu dlhé roky ničila chudoba, rok čo rok bol pre nich chudobnejší a hladnejší, a na lepšie časy sa akosi neschyľovalo. Tak prečo by sa aspoň najstaršia dcéra nemala mať dobre po boku láskavého a robotného muža, ktorý by možno pomohol aj im, hŕtala a nedbala na varovanie muža, že Tóno je od Marky starší o deväť rokov a dcéra ho neľúbi. Niečo sa mu na budúcom zaťovi nezdalo.

Nuž, mama naťahovala Marke medové motúzy priamo okolo nosa, a neustále básnila, ako jej môže život zmeniť manželstvo s takým múdрым, bohatým, ale hlavne citlivým a dobrým človekom. Presviedčala ju celkom tak, ako to s ňou urobila tá sestrenica, ktorá, potom vysvitlo, že toho vdovca, Tóna Búzika vôbec nepoznala. Jej ho poradil zase niekto ďalší s tým, aby mu našla ženu.

Rozpačitá Marka vyplakávala v kúte, schovávala sa na dvore v humne, aby nebola rodičom na očiach. Slzy jej stekali po dievčenských ružových lícach a srdce, rozorvané nešťastím, ktoré ju postihlo, krvácalo. Vedela však, že mamu napokon aj tak musí poslúchnuť. V tých časoch sa deti museli rodičom podriaďovať... Úcta k nim a prísna výchova im nedovoľovala odmietat ich rozhodnutia. Jaj, a ani tato sa nepridal na jej stranu, ako očakávala. Len mlčal a prevracal oči, abyže ho... ach, joj, čo len bude robiť?

Žalovala sa aj kamarátkam, no tie to tiež nemali ľahké, pretože matky im tiež chystali ženichov, ktorí im neboli po chuti, no hlavná vec, že boli bohatí. Marka, vždy poslušná a nábožná, nevedela odporovať mame, že toho chlapa s fúzikmi pod nosom nechce, i keď sa na ňu prenikavými sivomodrými očami láskavo a priam zaliečavo pozeral a ani za toho nespúšťal z nej oči. Občas na ňu žmurkol a pekne sa jej prihováral. Husté tmavé vlasy mu zakrývali čelo, mal dobrácku tvár, ale široký nos a plné pery. Škaredý však nebol. Začal k nim chodieť častejšie a nahovárал si ju.

Marka bola ešte dieťa. Nevedela si predstaviť život s mužom vo dvojici a ešte aby sa jej dotýkal, obchytával ju... Niečo vedela aj o tom, ako to dvaja spolu robia, a často, vraj, aby mali deti. Zúfala si. On už ženu mal a privedie do domu aj svoje dieťa.

Nemala predstavu, ako by im to spolu fungovalo. Ten malý útly chlapec, Búzikov syn, len sedel za stolom, sedel, slovka nepreriekol, jedla sa ledva dotkol, keď boli u nich. A tuším mal ešte pod nosom sopeľ. Ani to sa jej nepáčilo. Nebude predsa cudziemu decku sopeľ utierať.

Aj tak ju vydali. Nechcela, ale musela. Utrápená, zničená a smutná to bola nevesta. Hneď po svadbe prišlo aj vytriezvenie, že muž nie je taký remeselník a taký robotný, ako sa chválil, až vychvaľoval. Pracovať sa mu nechcelo, ale deti plodiť, to mu išlo dobre. A k tomu všetkému, len čo mal príležitosť, vytiahol päty z domu a hajde na výlety za frajerkami. Podchvíľou ho doma nebolo. Miesto peňazí a hojnosti sa mladá žena trápila s chudobou... Nuž, Marka doma s deťmi a Tóno kdesi het. To si už uvedomila aj mama, čo dcére vykonala, koho jej to na krk uviazala

a plakala s ňou, trápila sa, prelievali spolu horké slzy. Čo to tej svojej dcére urobila, takto ju potrestať?

No aby sa nepovedalo, starký občas šusterské kopyto do ruky vzal a pracoval. Natiahol naň baganču, topánku, klopkal kladivkom dôležito po jednej a hneď zas po druhej, potom prikladal k podrážke kúsky starej kože, dôležito čosi vymeriaval, vyrezával, pribíjal, ale dlho pri takej sedavej robote pri kopyte nevydržal. Ani nič nezarobil, pretože, dobráčisko, hneď pribil, či dal novú podrážku tomu i onému v dedine zadarmo. Veď ako mohol pýtať od ľudí nejakú korunu, keď všetci okolo boli chudáci. Nemali čím zaplatiť a starká potom nemala čo deťom do hrnca. Pretĺkali sa veru biedne.

Ale mne, už ako študentke, podrážky a opätky na topánkach vždy opravil. A bola to kvalitná práca.

Starká o tom nikdy nehovorila, ale ja som vždy akosi intuitívne cítila, že pod vonkajšou maskou jedovatej fúrie ukrýva svoje city. Ako každá žena chcela byť milovaná a chcela milovať a ľubiť aj ona. Vtedajšími okolnosťami sa to vyvinulo inak. Vydávala sa utrápená a bez akýchkoľvek snov a túžob do budúcnosti. Ale tá láska - mocný to cit, najprv rozpačitý a neistý, prišiel neskôr. Naučila sa ľubiť a ctiť si svojho manžela, nasledovať ho v dobrom i zlom aj napriek tomu, že sa mu v remesle až tak nedarilo a bol taký, aký bol. Splodili spolu štyri deti a postarala sa vzorne aj o jeho syna, ktorého si priviedol do manželstva.

Až po vojne - dlho nad tým premýšľali, sa rozhodli, že s chudobou, ktorá ich sústavne prenasledovala, skoncujujú a niečo urobia. Hladné krky chceli jesť a roboty tam hore nebolo. Ak vojnu prežili tým, že

chodili chytať ryby na Hron a chlapci pytliačili v lese na zajace, a kradli aj bohatším z rolí zemiaky, nečakala ich nijaká lepšia budúcnosť. Chýbali peniaze. Ak nebolo peňazí, nebolo ani jedla. Hlad pod horami sa stal ich každodenným spoločníkom. Ak sa upiekol chlieb, bol presne vyrátaný pre celú rodinu na niekoľko dní. Žirne roviny na juhu boli pre nich predzvestou lepšieho života. Preto sa v rámci rozsiahleho presídľovacieho procesu sa rozhodli presťahovať dolu, na juh, a kúpiť si za lacný peniaz v malej dedinke domček s veľkou záhradou a roľami, ktoré k nemu patrili, a ktoré ich mali konečne uživiť.

Všetok majetok, ktorý starkí mali, sa im zmestil na jeden voz, rebrinák. Ťahali ho dva vychudnuté tmavohnedé koníky, ktorých srst stratila podvýživou zdravý lesk a od hladu im bolo vidieť rebrá. Cesta bola veľmi dlhá a museli ju celú prejsť pešo. Boli takí chudobní, že nemali peniaze ani na vlak. Utrápené zvieratá často oddychovali, pretože nevládali. Na niekoľko kilometrov ich vždy vpredu vystriedali dve unavené kravičky, kráčajúce zatiaľ za vozom. Starká niesla zvieratám požívenie a z Hrona, ktorý sa kľukatil okolo cesty, akoby ju chránil, im vynášali vo vedre vodu, aby ich napojili. Bolo to namáhavé, pretože breh okolo rieky bol príliš strmý a nebezpečne šmykľavý.

Na starom rebrináku sedelo päť detí a dvaja dospeli striedavo kráčali väčšinou popri voze, aby odľahčili náklad. Cestovali niekoľko dní a spali všelikde, aj u dobrých ľudí vo dvore, ale najčastejšie na poli a na lúkach pod horou, pretože nechceli otravovať rodiny, ktoré boli zväčša chudobné tak ako tá ich. Bolo to nebezpečné, v noci ich mohli napadnúť všelijakí vagabundi a zobrať im aj to málo, čo mali a ublížiť im, no radšej riskovali. Kvôli koňom

a kravám. Tie sa mohli v prírode napásť do sýtosti na pasienkoch, ktoré nikomu nepatrili, teda, tak si aspoň mysleli. A ušetrili seno, ktoré vliekli pre ne uložené na rebrináku.

Keď vyšli z hôr, otvorila sa pred nimi postupne nová, iná krajina. Šli už len nekonečnými rovinami a všade naokolo bolo veľa svetla a slnka... stromov poriadko a slnečné lúče im nemilosrdne pálili na hlavy. Znudeným a unaveným deťom bolo dlho, otravovali, že im je teplo a sú smädné a hladné. Obydlí aj vody tam bolo pomenej. Kraj so svojimi poličkami a občas zabudnutými stromami ich, dospelých, svojou nekonečnosťou, niekde nedovideli ani na koniec roviny, desil, ale zároveň uchvacoval. Hron, s ktorým vyrastali od malička, sa im kdesi stratil a lesov videli poriadko. Veď hádam si zvyknú a bude dobre, utešovali sa rozpačitými pohľadmi, tešiac sa opatrne na svoj nový dom, záhradu a všetko, čo k nemu patrilo.

Na noc sa pozakrývali starými plstenými dekami a perinami. Deti ležali hore na mäkkých batohoch s oblečením, nestážnovali sa, mali tam pohodlie a boli v bezpečí. Dospelí sa krčili na starých handrách pri voze a zvieratách. Hľadeli nepohnute do tmy nad nimi, posypanej chvejúcimi sa hviezdami a padajúcou chladnou rosou. Ustarostene premýšľali nad tým, čo ich čaká na dolniakoch. Dlhو sa tlmene dohovárali, či urobili dobre, keď sa sťahujú, a či sa bude mať rodina na juhu lepšie, tak, ako si to vysnívali. Vzrušení nepohodlnou cestou a kočovaním každú noc z miesta na miesto, sa im nedarilo zaspáť. Práve urobili najväčšie a najťažšie rozhodnutie v ich živote a len ono im malo dať neskôr na vedomie, že je aj správne. Čo keď im bude horšie?

Ja som sa narodila už v domčeku na juhu.

3.

Ako dieťa som bola nesmierne tvrdohlavá. Tvrdošijne som odmietala príkazy staršej, a to nehovorím o starkom, ktorého som mala na háku vďaka jeho mäkkej a dobrotivej povahe. Prvé obdobie vzdorovitosti nastalo, keď som dovърšila päť rokov a nezadržateľne sa mi blížila škola.

U starých rodičov som sa musela podriaďovať určitým pravidlám, ktoré panovali v dome a dodržiavať ich. No s odstupom času mám stále pocit, že som rástla a žila medzi nimi ako osamelý stromček v hore, a len vietor, nečas či slnko ohýbali moje citlivé a osamelé „ja“.

I tak som bola svojim spôsobom šťastná. Tichý, zabudnutý vidiek mi učaroval romantikou všedných dní, v ktorých sa až tak veľa toho nedialo, a predsa... Život ľudí okolo mňa a ten môj napriek tomu živo plynul, a oveľa rýchlejšie, ako som si predstavovala.

Čaro môjho detstva tkvelo v nespútanom voľnom živote a dospievaní. Voľnosť som si užívala s kamarátmi na pasienkoch a na strnisku som povinne pásavala náš krdeľ husí. Behala som po nekonečných širokých rovinách bez konca, posiatych ďatelinou, cítiac sa ako vtáci nad našimi hlavami. A les, ktorého sme sa báli, ale napriek tomu sme boli jeho stálymi návštevníkmi, patrila našim hrám.

So spomienkami sa mi vždy spája Hron, môj tichý svedník, svedok prvej lásky. Svedok prvého bozku s milovanou osobou, tak nežného, vzrušujúceho, a predsa krátkeho, vzápätí miznúceho do teplej noci

ako šepot vánku. Už nikdy sa nezopakoval a ja som po ňom ešte dlhé roky bezhranične túžila. Tá rieka, pri ktorej som opätovne čakávala na zázračné vysnívané pokračovanie lásky, si pokojne tiekla vo svojom koryte ďalej, obklopená lesmi. Hron bol dlhé roky súčasťou mňa samej.

Najčastejšie sa mi v mysli vynárajú večery v kuchyni bez svetla. Elektrinou sa vtedy šetrilo, nepotrebovali sme ju na to, aby sme v blaženom tichu prerušovanom občasným praskaním dreva v peci, nádherne snívali a dali sa unášať rozprávkami. Starká sedela oproti mne vedľa horúcej piecky a zohrievala si svoju reumu, ktorá ju trápila hlavne v noci a pri zmenách počasia. Ja som sa v dlhej nočnej košeli uvelebila na stoličke pri nej, nohy som mala pokrčené a vyložené tak, aby som si pohodlne rukami objímala kolená a zakrývala ich košieľkou. Moje myšlienky sa prenášali do múdрых slov starkej, vytvorených praprapraľudmi, jednoduchými, ale múdro zmýšľajúcimi. Ona si rozprávky len opäť požičala, ako si ich požičiavala celá generácia pred ňou a bude si ich požičiavať ďalšia a ďalšia po tej jej. Vyrozprávala mi ich tak, ako si ich pamätala z rozprávania svojej mamy, a reprodukovala ich pred rokmi aj svojim deťom.

Rozprávky si ma podmanili. Moja hlava lietala v oblakoch ako vtáci za bezoblačných dní a v hlave sa mi rojilo nespočetné množstvo zvedavých otázok.

Tie pravé, nefalšované príbehy o múdrosti a rozvážnosti tých najchudobnejších a nevzdelaných ľudí, ktorí sa vďaka okolnostiam, priam šťastiu, čo sa na nich zosypalo, a vďaka čestnému konaniu a ľudskej obetavosti, či predpovedi víl a sudičiek, stali bohatými a múdro kraľovali krajine až do smrti... Pre

mňa boli tieto postavy symbolom lásky, čistoty a pracovnosti. Mravné hodnoty, ktoré do mňa vštepovalo konanie hrdinov, malo vplyv na moje myslenie a sny, a to že budem raz slávna.

Starký ležal na svojej posteli pri stene za nami a ticho pochrapkával, no chvíľami aj počúval naše rozprávanie.

Domácu pohodu tmavej kuchyne znásoboval oheň prebleskujúci cez diery na dvierkach piecky. Trasľavé svetielka sa pohrávali s tieňmi na našich tvárach a na stene oproti vytvárali rozprávkové postavy a príšery. Tie sa pomaly hýbali a oživali, aby dotvárali divadelné predstavenie.

Spôsob, akým starká improvizovala každý večer svoje rozprávanie, pôsobilo magicky a tajuplne. Hrdinovia z rozprávok sa zakaždým zhmotnili do skutočnej reality a dobro, ktoré víťazilo nad zlom, si podmanilo moje tlčúce srdce, naširoko prístupné jej múdrym myšlienkam.

Sedeli sme tesne pri peci, na ktorej sme cez deň varievali a nasávali do seba jej teplo. Vedľa nej stál uhliak plný uhlia alebo brikiet, a pri ňom trónili vzorne naukladané polienka dreva, ktoré narúbal a nanosil starký. Táto povinnosť mu automaticky prischla na celé roky, a veď do inej práce sa nikdy nebral. Kým si ľahol, nezabudol do sporáka naložiť tak doplna, že praskal vo švíkoch. Piecka vykúrila celú kuchyňu a teplo prúdilo aj do otvorenej zadnej izby a obyčajne vydržalo v miestnostiach skoro do rána.

A aby som potom zaspala, pretože som sa až príliš nad živými príbehmi zamýšľala, starká mi ako poslednú rozprávku, už som ležala pod perinou, vždy porozprávala o bačovi, ktorý hnal pred sebou veľké stádo oviec, ale všetky museli prejsť cez úzku lávku